

Laboratorul de
Psihologia Dezvoltării

Școlarul mic

- Informații pentru cadre didactice -

Realizatori: masterand Dermina Vasc

Coordonator: lector dr Thea Ionescu

DEZVOLTAREA CEREBRALĂ în această perioadă presupune:

- creșterea volumului în unele regiuni ale creierului (formare de sinapse și mielinizare),
- pierderea de țesuturi în alte regiuni (reducerea sinapselor neutilizate),
- o mai bună comunicare între diferitele regiuni cerebrale din creier.

Toate aceste schimbări la nivel cerebral îi ajută pe copiii să poată răspunde mai eficient și mai rapid cerințelor externe din ce în ce mai complicate.

Astfel, în această perioadă au loc cele mai mari creșteri în ceea ce privește viteza cu care se realizează operațiile mentale. Acest lucru se datorează și faptului că anumite structuri se specializează pentru rezolvarea anumitor tipuri de probleme, iar pe măsură ce copiii se confruntă de mai multe ori cu un tip de sarcini ajung să le rezolve mai rapid și mai ușor (se automatizează).

DEZVOLTAREA COGNITIVĂ

- crește capacitatea **memoriei de lucru**, ceea ce le permite copiilor să țină mai multe informații în minte în același timp (de exemplu: mai multe strategii pentru rezolvarea unor probleme sau menținerea unui plan de rezolvare a problemei prin luarea în vedere a scopurilor).
- tot acum se dezvoltă strategii mai eficiente de memorare precum: **repetarea** informațiilor de mai multe ori, **organizarea informațiilor** (informațiile sunt grupate în funcție de similaritate), **elaborarea** (formarea unei imagini mentale despre o idee, crearea unei povești pentru a ajuta reamintirea informației).
- copiii devin tot mai eficienți în utilizarea acestor strategii pe măsură ce se dezvoltă **metamemoria** (cunoștințele despre modul în care funcționează memoria și cum poate fi ea îmbunătățită).
- cu cât baza de cunoștințe crește, se crează mai multe asocieri între idei și se îmbunătățește organizarea cunoștințelor. Acestea îi ajută pe copii să își amintească mai bine noile informații.
- pentru că acum copiii au un **control inhibitor** mai mare, ei pot să elimine din minte informațiile nerelevante sau care interferează cu rezolvarea unei sarcini și pot să își mențină atenția asupra unei sarcini ignorând factorii distractori din mediu.
- până la 8 ani, copiii pot destul de greu să își mențină **atenția** focalizată eficient mai mult de 15 - 20 de minute pentru o activitate, dar odată cu înaintarea în vârstă această perioadă crește.
- deși modelele clasice consideră că dezvoltarea cognitivă se realizează prin salturi bruște și ireversibile spre modalități superioare de gândire, se pare că, mai ales în cazul **rezolvării de probleme**, copiii de multe ori revin la strategii anterioare.

- copiii folosesc o varietate de strategii în rezolvarea de probleme și această variabilitate susține învățarea (Siegler, 1999).
- pe măsură ce se confruntă cu probleme similare, crește probabilitatea de a utiliza preponderent o anumită strategie, dar acest lucru se realizează prin evaluarea performanței obținute prin folosirea acelei strategii. Abia după ce o strategie nouă duce constant la succes se renunță la utilizarea unor strategii anterioare.
- faptul că elevii nu utilizează o anumită strategie nu presupune neaparat că nu dețin acea strategie: ei pot să folosească una considerată inferioară datorită faptului că nu cunosc pașii necesari pentru aplicarea strategiei respective sau datorită faptului că nu se gândesc să o folosească când se confruntă cu o problemă.

Pe lângă dezvoltarea volumului vocabularului, se dezvoltă și **metalimbajul**. Copiii încep să își comunice din ce în ce mai clar ideile deoarece au în vedere perspectiva altor persoane și reflectă asupra modului în care se exprimă. De asemenea, încep să înțeleagă umorul, ironia și utilizarea cuvintelor în mai multe sensuri.

DEZVOLTAREA SOCIO – EMOȚIONALĂ

Modificări în înțelegerea și exprimarea emoțiilor

Copiii se compară frecvent cu ceilalți și, deși se concentrează mai mult asupra lor, încep să înțeleagă sentimentele și perspectivele celorlalți.

- spre deosebire de vârsta prescolară, când copiii își schimbă adesea stările emoționale de la un moment la altul, în perioada școlară copiii încep să mențină pentru perioade mai lungi de timp atât sentimente cât și gânduri.
- pe de altă parte, copiii încep să înțeleagă faptul că oamenii pot exprima mai multe emoții simultan, dar din motive diferite (“Sunt bucuros pentru cadoul primit, dar îmi pare rău că tatăl meu nu e aici”)

- de asemenea, pe măsură ce copiii iau în considerare reacțiile celorlalți la propriile comportamente și se compară cu standarde externe se consolidează sentimentele de: mândrie, rușine, vină.
- copiii înțeleg faptul că în funcție de diverse situații, oamenii nu își exprimă adevăratele emoții, iar copiii care au controlul voluntar mai dezvoltat reușesc să exprime emoții adecvate unui anumit context social și să aibă emoții negative de intensitate mai redusă (sunt mai puțin explozivi când se înfurie).
- grijile și temerile copiilor se îndreaptă acum mai mult spre modul în care sunt percepuți de ceilalți, incluzând acceptarea de către ceilalți copii și temeri legate de performanța școlară.

Inteligența emoțională se referă la faptul că:

- copiii percep corect emoțiile celorlalți și reușesc să exprime emoții,
- folosesc informații emoționale pentru a transmite gânduri sau mesaje,
- înțeleg cauzele și consecințele emoțiilor,
- reușesc să-și folosească emoțiile într-o manieră constructivă, gândindu-se la mai multe reacții posibile, dar alegându-le pe acelea care presupun emoții pozitive.

- s-a arătat că inteligența emoțională este relaționată cu menținerea relațiilor de prietenie, cu evitarea comportamentelor de risc în adolescență și cu succesul în carieră. Deși unii copii au mai puțin dezvoltate aceste abilități sociale, trebuie avut în vedere faptul că acestea se pot dezvolta și copiii pot deveni mai competenți emoțional dacă li se oferă sprijin adecvat.

Interacțiunile sociale

- dacă între 7 și 8 ani copiii spun că prietenii lor sunt copii care locuiesc aproape de ei, se joacă cu ei sau au jucării interesante, pe la

10- 11 ani, copiii ajung să menționeze interese comune, suportul și loialitatea din partea prietenilor.

- spre sfârșitul claselor primare, similaritatea dintre prieteni crește, observându-se că acei copiii care se consideră prieteni au trăsături de personalitate și performanțe academice similare.

- deși familia rămâne elementul de bază, interacțiunea cu copiii de aceeași vârstă ajută la dezvoltarea abilităților sociale ca: negocierea, cooperarea, rezolvarea conflictelor, altruismul, oferirea suportului emoțional.

- copiii competenți sociali sunt cei care perseverază în încercările de a fi acceptați de ceilalți, prin adoptarea unor strategii care le cresc șansele de succes (ex: imitarea comportamentelor membrilor grupului).

- unii copii sunt afectați mai mult de respingere și au dificultăți în integrarea într-un grup și tind să se izoleze sau pot folosi uneori comportamente ostile pentru a-și atinge scopurile (agresivitate fizică sau verbală). De aceea, e important ca acești copii să fie ajutați să își dezvolte abilitățile sociale care îi vor ajuta să fie acceptați de ceilalți.

- pe măsură ce copiii se compară cu ceilalți și își evaluează comportamentele în funcție de standarde externe, stima de sine poate scădea. Totuși, nu există dovezi că stima de sine ar influența direct performanța școlară, ci mai degrabă se consideră că sursa stimei de sine ar fi succesele și performanța școlară.

Practici educaționale care promovează învățarea

- este preferabilă oferirea unor strategii alternative de rezolvare a unei probleme precum și încurajarea “inventării” sau descoperirii de către copii a unor soluții proprii.

- se recomandă adaptarea conținutului predat la nivelul de înțelegere la care se află copilul. Copiii beneficiază cel mai mult dacă li se oferă probleme puțin deasupra nivelului lor actual de înțelegere (Vigotsky- **zona proximei dezvoltări**).

- pentru că de multe ori copiii folosesc o strategie fără să o înțeleagă, e necesar să li se explice și să se solicite ca ei să explice:

- de ce e corectă o anumită strategie,
- care sunt principiile din spatele procedurii,
- de ce e greșită o anumită strategie.

- de multe ori copiii nu reușesc să își însușească unele conținuturi datorită faptului că nu au strategii eficiente de învățare, de aceea este necesar să li se propună noi modalități de învățare (extragerea informațiilor esențiale dintr-o lecție, proceduri mnemotehnice, folosirea cuvintelor proprii în loc de memorarea mecanică).

- prezentarea rapidă a unui nou conținut nu facilitează înțelegerea noilor concepte. În schimb, copiii învață mai bine dacă li se oferă posibilitatea să repete noile concepte prin aplicarea lor în diverse situații, sarcini, sau prin relaționarea cu cunoștințele anterioare.

- pentru explicarea conceptelor e recomandată folosirea unor exemple concrete, care să presupună manipularea de obiecte, implicarea activă a copilului.

- utilizarea unei varietăți de exemple, organizarea informației în mai multe moduri, testarea frecventă sunt toate **dificultăți dezirabile** (Bjork, 2004), deoarece, chiar dacă pe termen scurt pot încetini procesul de învățare, pe termen lung duc la înțelegerea conceptelor și menținerea cunoștințelor în memoria de lungă durată, și mai ales la transferarea acestora la noi situații.

- pentru că s-a arătat ca expectanțele profesorului influențează performanțele elevilor, este recomandat să nu se atribuie copiilor etichete ca: inteligent, încet, neatent, ci mai degrabă să se facă referiri la comportamentul elevului într-o anumită situație.

- dacă elevii înțeleg că succesul școlar se datorează calității și cantității efortului depus, atunci trec mai ușor peste eșecuri și persistă mai mult în sarcinile viitoare.

Informațiile cuprinse în acest pliant sunt derivate din studii de specialitate realizate în numeroase laboratoare internaționale, al căror scop general este **avansul cunoașterii științifice pentru a optimiza dezvoltarea copiilor**. Dacă doriți să participați la studiile realizate în laboratorul nostru ne puteți contacta la:

Laboratorul de Psihologia Dezvoltării

din cadrul **Universității Babeș-Bolyai,**
Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației,
Catedra de Psihologie,
Str. Republicii 37, 400015, Cluj-Napoca.

www.devpsychology.ro
